

אשר בחר בנו ונתן לנו את תורתו

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סח עמוד ב

רב יוסף ביומא דעצרתא אמר : עבדי לי עגלא תלתא. אמר : אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא?

2. הבאר היטב (בסימן תצ"ד ס"ק א'),

וקשה אחרי שהיה רב יוסף עניו מכל אדם, כדאמרינן בסוף סוטה, משמת רבי, בטלה ענוה, א"ל, רב יוסף, לא תיתני ענוה, דאיכא אנא, ואילו כאן התפאר, דמחמת נתינת התורה, הוא עדיף, משאר אינשי ואין זה מגדר הענוה.

וי"ל, דהלוחות הראשונות, שניתנו בשבועות, נשתברו, כדכתיב, (שמות ל"ב, י"ט), ויחר אף משה וישלך מידיה את הלוחות וישבר אותם תחת ההר. ואחר כך, אמר הקדוש ברוך הוא, למשרעי"ה, פסל לך שני לוחות כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שיברת וניתנו לוחות שניות, ביום הכיפורים, כפי שפירש"י, (שמות ל"ד, כ"ט), ויהיה ברדת משה מהר סיני, פירש"י, כשהביא לוחות אחרונות, ביום הכיפורים. והלוחות האחרונות נתקיימו, וא"כ קשה, למה אנו עושים זכר למתן תורה, דוקא, בשבועות, שהלוחות שניתנו בו, נשתברו ולא ביום הכיפורים, שהלוחות שניתנו בו נתקיימו, אלא על כרחך מוכח מזה, דגם שברי לוחות יקרות וחשובות הן מאד.

והנה איתא בנדריים מ"א. דרב יוסף, חלש ושכח תלמודו, והנה, כשרב יוסף, שכח תלמודו, הצטער על כך מאד, אך כשהתבונן על יומא דעצרתא, וראה, דגם לשברי לוחות, יש חשיבות, התנחם מעט, מיגונו וצערנו הנורא והדבר גרם לו לשמחה והיה לו למשיב נפש ומחמת שמחתו, אמר, עבדי לי עגלא תלתא, משום דגם זקן או חולה ששכח תלמודו, דומה לשברי לוחות, כדאיתא בגמ' : הזהרו בזקן, ששכח תלמודו, מחמת אונסו, שהרי שברי לוחות מונחין בארון וא"כ י"ל, דזה מה שאמר רב יוסף, אי לאו האי יומא, דהיינו יומא דעצרתא דמיניה מוכח, דגם זקן וחולה, ששכח תלמודו, יש לו חשיבות, מחמת שלמד תחילה, כמה יוסף איכא בשוקא, שהנני דומה להם כעת, ריק מתורה וחכמה כמוהם.

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד א

ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא : מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כנגייתו, ואמר להם : אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב : מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא : אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש.

4. שמות פרק יט פסוק א - ח (פרשת יתרו)

(א) בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבָר סִינַי (ב) וַיְסַעו מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבָר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר וַיַּחֲרֹשׁוּ יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר : (ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־פְּנֵי נְשָׂרִים וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלַי : (ה) וְעַתָּה אִם־שָׂמוּעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי לִי כָּל־הָאָרֶץ : (ו) וְאַתֶּם תִּהְיוּלִי מִמְּלֶכֶת כְּהִנֵּהם וְגוֹי קָדוֹשׁ אֲלֶה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (ז) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְקַרָּא לְזַקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם לִפְנֵיהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוְּהוּ יְקֹנֵק : (ח) וַיַּעֲנוּ כָּל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְקֹנֵק נַעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּע מֹשֶׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְקֹנֵק :

5. תנא דבי אליהו רבה (איש שלום) פרשה טו

פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום, מצאתי אדם אחד שיש בו מקרא ואין בו משנה, אמר לי, רבי אומר לפניך דבר אחד, ושוא תקפיד עלי מתירא אני, אמרתי לו, אם אתה שואלני בדברי תורה מפני מה אקפיד עליך, אמר ליאמר לי, רבי שני דברים יש לי בלבבי, ואני אוהבן אהבה גדולה, תורה וישראל, אבל איני יודע אי זה מהן קודם, אמרתי לו, דרכן של בני אדם שאומרים, תורה קדומה לכל, שנאמר ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח' כ"ב), אבל הייתי אומר, ישראל קדושים [קודמין], שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתו (ירמיה ב' ג'), משל למלך בשר ודם, (שהיה) [שהיו] לו אשה ובנים בתוך ביתו, וכתב את האיגרת, אילמלי אשתו ובניו של מלך שעושין לו רצונו בתוך ביתו לא חזרה האיגרת, ביד שליח, קודש ישראל לה', ואומר ה' קנני ראשית דרכו מדה אחת, בישראל מהו אומר מרחוק ה' נראה לי וגו' (ירמיה ל"א ב'),

6. דברים פרק ד פסוק ט - י (פרשת ואתחנן)

(ט) רַק הַשְּׁמֶר לָךְ וְשֹׁמֵר נַפְשֶׁךָ מֵאֵד פְּרִתְשֶׁפֶח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפְרִסְיוֹרוֹ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְּנֵיךָ :

(י) לֹא אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לִפְנֵי יְקֹנֵק אֶלֶּה־יֵד בְּחָרְבְּךָ אֲמַר יְקֹנֵק אֵלַי הַקְּהִלְלִי אֶת־הָעָם וְאֲשַׁמְעֵם אֶת־דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְרַגְעָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה וְאַתְּ־בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן :

7. רמב"ן דברים פרק ד פסוק ט (פרשת ואתחנן)

(ט) רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים - הכתוב הזה לפי דעתי מצות לא תעשה, הזהיר בה מאד, כי כאשר אמר שזוהר בכל המצות ונשמור החוקים והמשפטים לעשותם, חזר ואמר רק אני מזהירך מאד להשמור ולשמור עצמך מאד מאד לזכור מאין באו אליך המצות, שלא תשכח מעמך הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך הקולות והלפידים את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם.

ופירש הטעם כי השם עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, אם כן עשו אתם ככה ואל תשכחו אותו :

והנה קודם שיזכיר הדברות שנאמרו שם, הזהיר במצות לא תעשה שלא נשכח דבר מן המעמד ההוא ולא נסירהו מלבנו לעולם, וצוה במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה. והתועלת במצוה הזאת גדולה מאד,

8. הרמב"ם אגרת תימן

וכמו כן זכרו מעמד הר סיני שציוונו הקדוש ברוך הוא לזכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו אותו, וציוונו ללמד אותו לבנינו כדי שיגדלו על תלמודו... וראוי לכם, אחינו, שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדורו שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו, והטענה המביאה לידי אמת, וגדלו המעמד ההוא על כל גדולה כמו שגדלו הקדוש ברוך הוא... כדי שתעמדו בכל ניסיון שיפגע בכם באחרית הימים, שלא יזוז לבבכם ולא תחטאו

9. עיון יעקב (על עין יעקב) פסחים פרק ו - אלו דברים דף סח עמוד ב

ע"ד דרש אמרתי ע"פ ש"ס דסוטה המה מי מריבה המה שראו אצטגניני פרעה וטעו ראו שמושיען של ישראל עתיד ללקות במים והם לא היו יודעין שעל עסקי מי מריבה הוא לוקה ר' נחמיה אומר אותו היום ששה בסיון היה אמרו מ"ה מי שעתיד לקבל תורה ביום זה ילקה ביום זה ופי' שם בעל ח"א שר"י פליג שבאמת לא טעו אצטגניני פרעה אלא על ידי שמ"ה למדו עליו סניגור נהפך הדבר למי מריבה. וידוע דאיתא בש"ס משרבו תלמידי הלל ושמאי שלא שמשו כל צרכן גברה השכחה ונתרבה מחלוקת בישראל. ואיתא במדרשות אלמלא לא הכה משה את הסלע לא היה מחלוקת בישראל לכך נקרא סלע המחלוקת וכבר ידוע דאיתא בסוף הוריות דמעלת רב יוסף היה שהיה סיני בעל זכרון גדול ממילא בזה מתורץ אי לאו האי יומא אם כן לא היו המלאכים יכולין ללמד סניגוריא והיה הלכותא באותו פעם ולא היה בא לידי חטא מי מריבה ולא היה שכחה בעולם ממילא כמה יוסף איכא בשוקא וק"ל :

10. תלמוד בבלי מסכת הוריות דף יד עמוד א

אמר רבי יוחנן : פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, חד אמר : סיני עדיף, וחד אמר : עוקר הרים עדיף. רב יוסף סיני, רבה עוקר הרים, שלחו לתמן : איזה מהם קודם? שלחו להו : סיני עדיף, דאמר מר : הכל צריכין למרי חטיא, ואפילו הכי לא קביל רב יוסף עליה. מלך רבה עשרין ותרתין שנין, והדר מלך רב יוסף. וכל שני דמלך רבה, רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף.

11. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נה עמוד ב

אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, דההוא גברא דרחמיה קמצא ובעל דבביה בר קמצא, עבד סעודתא, אמר ליה לשמעיה : זיל אייתי לי קמצא, אזל אייתי ליה בר קמצא. אתא אשכחיה דהוה יתיב, אמר ליה : מכדי ההוא גברא בעל דבבא דההוא גברא הוא, מאי בעית הכא? קום פוק! אמר ליה : לא. אמר ליה : יהיבנא לך דמי כולה סעודתיך! א"ל : לא. נקטיה בידיה ואוקמיה ואפקיה. אמר : הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביה, ש"מ קא ניחא להו, איזיל איכול בהו קורצא בי מלכא. אזל אמר ליה לקיסר : מרדו בך יהודאי! א"ל : מי יימר? א"ל : שדר להו קורבנא, חזית אי מקרבין ליה. אזל שדר בידיה עגלא תלתא. בהדי דקאתי שדא ביה מומא בניב שפתים, ואמרי לה בדוקין שבעין,

12. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף סח עמוד ב

הגמ' הידועה בנדרים (דף פ"א א) דעל מה אבדה הארץ ושאלוהו לחכמים ולנביאים ואין פורש אותה, עד שגילו להם על עזבם את תורתך, ולכל זה [ודאי] שלא היו כפשוטו, שהרי ד"ז גלוי לכל עיון הגדול בזה, וידעו בעצמם שעוסקים בתורה"ק וגם מקיימים אותה לכל דקדוקיה ופרטיה, וא"כ ל"ש ג"כ לומר שלא ברכו בתורה תחילה כפשוטו, שהרי דינא הוא שתורה בעי ברכה לפניה והוא ברכת אשר בחר בנו וכו', וע"כ צ"ל דלא ברכו בתורה תחילה היינו שלא חישובו שצריך לבטא השמחה בפירוש בקהל עם ועדה [והיינו שהתורה"ק הוי כשאר חכמות ח"ו וכדו' ואף אם צריך לשמוח אין ענין לחגוג זה בקהל עם], וזהו הרס יסוד התורה שכל הלומד תורה צריך לשמוח בה מאוד ולהראות שמחתו בזה (ואמר לאברך אחד ש"אס" הוא לומד ביום אזי באותו יום כשיחזור לביתו ירקוד...).

ולפי"ז א"ש דהשמחה הוי במאכל ובמשתה, ורב יוסף היה חייב להראות שמחתו בעיגלא תילתא ובאמירתו לך חדאי וכו' [א"ה, ובוה מדוקדק שפיר המשך הגמ' דקאמר לנפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי, והיינו שמייחס הענין לדבר שהוא חוץ ממנו, ומדבר לנפשו כמו אחר הוא, ולא קאמר "ל"י" "ל"י" וכדו', ודו"ק. וזהו שאמר דהמע"ה "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב". ויש לציין לזה מש"כ בהערות ברכות דף כ"ז

13. שמואל א פרק טו פסוק לב

(לב) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲגִישׁוּ אֵלַי אֶת־אֵגְלַת מֶלֶךְ עַמְלָק וַיִּלְךָ אֵלָיו אֵגְגַּ מִעֲדַת וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵבְרָן סֵר מִרְהַמְנוֹת

14. רד"ק שמואל א פרק טו

(לב) אגג מעדנות - כתרנומו מפנקא כלו' הלך אליו כמהלך המלכים בתענוג כלומר אף על פי שהיה קרוב למיתה הלך אליו בגאווה או פירושו הלך אליו בתענוג ובשמחה כי בחר מותו מחייו וי"מ מעדנות קשורים מן התקשר מעדנות כימה כלומר בקשורים ובשלשלאות של ברזל שהיה בהן הלך אליו :